

Nooit meer dorst!

Marc Chagall: 'Mozes slaat op de rots'

Meditatie ds. G. R. Rinsma zondag 19 maart 2017
(derde zondag 40dagentijd)

Toralezing: Exodus 17:1-7
Evangelielezing: Joh. 4:5-26

OVERWEGING

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, lieve mensen,

Even hier buiten staat een oude waterput; hij wordt al lang niet meer gebruikt; het deksel is verroest, maar in vroeger tijden, toen mensen nog geen waterleiding hadden, moeten ze hier naar toe gekomen zijn om water te halen. En daarom zal het hier rond die kerk ook een ontmoetingsplek zijn geweest. Zoals ook in de bijbel een bron, een waterput, een plek is, waar men elkaar ontmoette en men elkaar verhalen vertelde. Dorpsnieuwttjes, zoals nu op facebook, maar ook verhalen van vroeger. Over ontmoetingen, die tot ene bruiloft leidden; Abrahams knecht Eliëzer, die bij een bron een vrouw voor de zoon van zijn meester Abraham vond,¹ aartsvader Jakob, die er zijn Rachel ontmoette.² En Mozes zijn Zippora.³

¹ Gren. 24:7 De HEER, de God van de hemel, die mij heeft opgedragen weg te gaan bij mijn naaste verwanten en mijn geboorteland te verlaten en die mij onder ede beloofd heeft dat hij dit land hier aan mijn nakomelingen zal geven, hij zal zijn engel voor je uit sturen, zodat je daar een vrouw voor mijn zoon zult vinden. Mocht die vrouw weigeren met je mee te gaan, dan ben je van deze eed ontslagen. Maar breng mijn zoon in geen geval daarheen terug.' Hierop legde Abrahams knecht zijn hand in de lies van zijn meester en zwoer hem te zullen doen wat hij gevraagd had.

Hij nam tien van de kamelen van zijn meester en begaf zich op weg, met allerlei kostbaarheden die hij van zijn meester meekreeg. Zo ging hij naar Aram-Naharaïm, naar de stad van Nachor. Buiten die stad liet hij de kamelen neerknielen bij een waterput. Het was tegen de avond, omstreeks de tijd dat de vrouwen de stad uit gaan om water te putten. Toen zei hij: 'HEER, God van mijn meester Abraham, als u mijn meester Abraham genegen bent, laat het mij dan zo vergaan: Ik sta nu bij deze bron, en de meisjes uit de stad komen hier straks water putten. Het meisje dat ik vraag haar kruik van haar schouder te nemen om mij te drinken te geven en dat antwoordt: "Ga uw gang, ik zal ook uw kamelen te drinken geven," laat dat het meisje zijn dat u bestemd hebt voor uw dienaar Isaak. Als zij zo reageert, zal ik weten dat u mijn meester genegen bent.' Hij was nog niet uitgesproken, of Rebekka kwam de stad uit, de dochter van Betuel, die de zoon was van Milka, de vrouw van Abrahams broer Nachor, met haar kruik op haar schouder. Ze was een heel knap meisje, een maagd nog, er had nog nooit een man met haar geslapen. Ze liep naar beneden, naar de bron, vulde haar kruik en kwam weer terug.

² Gen. 29:1 Jakob vervolgde zijn reis naar het land waar de volken van het Oosten wonen. Op een dag zag hij ergens in het open veld een put waar drie kudde schapen omheen lagen; de dieren kregen altijd uit die put te drinken. Over de opening van de put lag een grote steen. Als alle kudde daar bijeen waren gedreven, werd de steen van de opening gerold en kreeg het vee te drinken. Daarna werd de steen op de put teruggelegd. Jakob vroeg de herders: 'Waar komen jullie vandaan, vrienden?' 'Uit Charan,' antwoordden ze. 'Kennen jullie dan misschien Laban, de kleinzoon van Nachor?' 'Jazeker,' zeiden ze. 'Hoe maakt hij het?' vroeg hij. 'Goed,' antwoordden ze. 'Kijk, daar komt zijn dochter Rachel juist aan met de schapen.' 'Maar het is nog volop dag,' zei Jakob, 'het is toch nog geen tijd om het vee bijeen te drijven? Jullie kunnen de dieren toch te drinken geven en ze daarna weer laten grazen?' 'Nee,' zeiden ze, 'dat kan niet. Pas als alle kudde bijeen zijn gedreven, rollen we de steen van de put en geven we het vee te drinken.' Terwijl hij nog met hen stond te praten, kwam Rachel eraan met de schapen van haar vader; zij was herderin. Zodra Jakob Rachel zag, de dochter van zijn moeders broer Laban, met Labans vee, liep hij naar de put, rolde de steen van de opening en gaf de dieren van zijn oom te drinken. Daarna kuste hij Rachel, terwijl hij zijn tranen de vrije loop liet. Zodra hij Rachel had verteld dat hij familie van haar vader was, een zoon van Rebekka, rende ze naar haar vader en vertelde het hem.

³ Exodus 2:16 Zo kwam hij in Midjan terecht, en daar ging hij bij een put zitten. De priester van Midjan had zeven dochters. Zij kwamen daar water putten en vulden de drinkbakken om de schapen en geiten van hun vader te drinken te geven. Maar er kwamen ook herders, die hen wilden wegjagen. Daarop schoot Mozes hun te hulp en gaf het vee te drinken. Toen ze thuiskwamen, vroeg hun vader, Reüel, hoe het kwam dat ze die dag zo snel

Ook Jezus had dorst. En hij was in de buurt gekomen bij de samaritaanse stad Sichar, dicht bij het stuk grond dat Jakob aan zijn zoon Jozef had gegeven, waar de Jakobsbron is. Het staat er niet zomaar, leuk om te weten, toeristische attractie.

Als Johannes dit vermeldt, dan wil hij dat wij associëren; dan gaat hij er vanuit dat wij weten dat hier de oorsprong ligt van Israëls geloof, de bron van Jakob, met het graf van aartsmoeder Sara, het eerste stukje van het beloofde land dat Israël het zijne mocht noemen.

Bij deze aartsvader bron laat Johannes Jezus en de Samaritaanse elkaar ontmoeten. Bij wat ooit het begin is geweest, de oorsprong.

Nu ontmoet Jezus de Samaritaanse.⁴ Zal er tussen hen ook iets moois ontstaan?

Want net zoals Jezus is zij alleen. En dat is ongebruikelijk. Water putten was een sociale bezigheid. Maar deze vrouw die Jezus bij de bron aantreft, heeft geen deel aan dat gebeuren. Misschien is ze niet welkom, misschien is het haar eigen keuze, hoe dan ook, ze komt alleen.

Wil hier contact gemaakt worden en een gesprek ontstaan, dan moet Jezus tegelijkertijd twee taboes doorbreken. Hij moet tegen de gewoonte in een onbekende vrouw aanspreken en bovendien nog de moed opbrengen om als Jood een verzoek te richten aan een Samaritaanse. Hij moet laten zien dat het

gevoel van dorst dat alle mensen met elkaar delen belangrijker is dan nationaliteit of geslacht.

Want deze Samaritaanse is niet alleen een vrouw uit Samaria; zij staat in dit verhaal voor vrouwe Samaria.⁵ Zoals Nicodemus in het

terug waren. 'Er was een Egyptenaar die ons te hulp kwam tegen de herders,' antwoordden ze, 'en hij heeft ook water voor ons geput en de dieren te drinken gegeven.' 'En waar is hij nu?' vroeg hun vader. 'Waarom hebben jullie die man daar achtergelaten? Nodig hem uit om te komen eten.' Mozes liet zich overhalen om bij die man te blijven, en deze gaf hem zijn dochter Sippora tot vrouw.

⁴ Joden gaan niet om met Samaritanen (vers 9). Zij keken neer op Samaritanen, zoals de schrijver van het apocriefe boek Spreuken van Jezus Sirach, die het heeft over 'het dwaze volk dat in Sichem [bij Samaria, het huidige Nablus] woont' (50:26). Onder Samaritanen ben je immers al halverwege het heidendom. Het merkwaardige aan de tekst in Johannes 4 is dat Jezus deze vrouw aanspreekt. Niet alleen als Jood jegens een Samaritaanse, maar ook als man doe je dat niet, tenzij met – wat wij zouden noemen – oneerbare bedoelingen. Wanneer Jezus de vrouw om water vraagt, doorbreekt hij dus twee taboes. Maar deze twee zijn één. De vrouw representeert in dit verhaal haar volk, het 'dwaze volk uit Sichem'. Haar ontmoeting met Jezus is een teken dat in de nieuwe, Messiaanse orde ('bedeling') de barrières zullen worden weggenomen. 'In Christus is er Jood noch Griek [heiden], slaaf noch vrije, mannelijk noch vrouwelijk,' zegt Paulus. * Galaten 3:28

⁵ E. Schillebeeckx, Jezus, het verhaal van een Levende pg 390-391 Men kan stellen dat, volgens deze oer christelijke interpretatie bij de doop-in de Jordaan aan Jezus ten overstaan van het „oude testament" (afgesloten door Johannes de, Doper), zijn ambt van messiaanse "eschatologische profeet" plechtig geproclameerd wordt. De Q-gemeente bevat logia waarin Jezus zijn zending ziet in de lijn der profeten (Mt. 23,29-30 en 23,34-36.37 par) en vaak in verband met het eschatologisch oordeel; de aardse Jezus is voor de Q-gemeente daarom onmiskenbaar de

hoofdstuk ervoor voor het volk van Juda staat, zo representeert zij het volk der Samaritanen. In haar richt Jezus zich tot geheel Samaria. Hij vraagt de vrouw om water.

En de vrouw antwoordt zoals verwacht.

Hoe kunt u, als Jood, mij om drinken vragen? Ik ben immers een Samaritaanse!' Joden gaan namelijk niet met Samaritanen om.⁶

eschatologische profeet, maar zonder enig dynastiek-davidisch messianisme; de titel Christus ontbreekt in heel deze Q-traditie en, gezien de drie bekoringsverhalen over Jezus (zie boven), niet slechts toevallig. Het is een afwijzing van het dynastiekdavidisch messianisme van de heersersfiguur.

Lc. en Mt. laten dit „vervuld zijn van de Geest" reeds teruggaan op Jezus' geboorte (kindsheidevangeliën). Want, profeet is men „vanaf de moederschoot" (Jer. 1,5; Jes. 49,1-3; ps. 110); ook Paulus staat in dezelfde traditie als hij over eigen uitverkiezing tot apostel zegt dat dit zijn roeping „vanaf de moederschoot" is, ondanks zijn late Damascus-bekering (Gal. 1,15). (Dit idee behoort tot een traditiecomplex.) Daar de profeet in deze traditielijn „God met ons" is, begint ook Mt. zijn evangelie met Jezus te identificeren met het profetisch „bij ons" zijn van God (Mt. 1, 23). Allerlei onafhankelijke tradities in de oerkerk noemen Jezus zonder meer „de profeet", met een veeleer openlijk perspectief op de „eschatologische profeet".

Bovendien is het opvallend dat het Joh.-ev.a.h.w. is opgesteld vanuit het profetisch Mozes-model: Jezus is de nieuwe Mozes, de eschatologische „profeet als Mozes" en een nog grotere (Joh. 1,17). Joh. 1,16-18 is opgesteld met het verhaal van het Sinai-verbond (Ex. 33-34) voor ogen: Mozes moet het volk naar het beloofde land leiden (Ex. 33,1-12; 34,34), hij vraagt daartoe Gods blijvende presentie (33,15.16; 34,9 en 40,34): Joh. 1,14 (eskenosen); daarop vraagt Mozes: „laat mij Uw heerlijkheid zien" (Ex. 33,18): Joh. 1,14b („wij hebben zijn glorie aanschouwd"); daarop volgt: „Niemand ziet God of hij sterft" (Ex. 33,20): Joh. 1,18 („niemand heeft ooit God gezien ..."). Toch openbaart Jahwe zijn naam aan Mozes: „Jahwe vol van genade en waarheid" (Ex. 34,6): Joh. 1,17 („Werd de Wet door Mozes gegeven, de genade en de waarheid kwamen door Jezus Christus"); dan belooft God met zijn volk mee op te trekken (Ex. 34,9-10) en geeft Mozes de stenen tafelen met de Wet (34, 28): Joh. 1,17 („werd de Wet door Mozes gegeven ..."). Deze Mozes-parallel wordt in heel het Johannes evangelie - volgehouden: Mozes' roeping,(Ex. 3) en Jezus' roeping na de doop in de Jordaan (Joh. 1,29-34; zie 8,32-36); dan volgen feiten van Mozes' wondermacht, waarbij het Nijlwater rood wordt van het bloed: Jezus' Kanawonder (Joh. 2,1-11). Mozes viert het eerste pascha-feest (Ex. 11-12): Jezus gaat naar Jerusalem voor het paasfeest en verricht, toen al volgens Joh., de tempelreiniging.(Joh. 2, 13-16); nadien gaat Mozes met zijn volk door de Rode Zee (Ex. 14): in Joh. 3,1-5 spreekt Jezus met Nicodemus over de noodzakelijkheid „geboren te worden uit water en geest". Toen het volk „geen brood en water" meer had en bovendien geplaagd werd door giftige slangen maakte Mozes een bronzen slang, verhief ze en zette die op een paal, en iedereen die door een slang was gebeten maar naar de bronzen slang opkeek, bleef in leven (Num. 21,4-9): „En deze mensenzoon moet omhooggeheven worden, zoals Mozes eens de slang omhoog hief in de woestijn" (Joh. 3,14). Na de overtocht door de Rode Zee ontdekken Mozes en het godsvolk een waterbron (Ex. 15,22-25): in Joh. 4 horen we dan bij de „bron van levend water" Jezus' gesprek met een samaritaanse vrouw. In Ex. 16 is er sprake van het manna-wonder: Joh. 6 de wonderbare broodvermenigvuldiging en (verg. Ex. 17,1-7) tevens Jezus' gesprek over het hemelse manna. In Joh. 10 en 11 zijn bovendien allerlei allusies te vinden op Mozes' opvolger Josue, die het Godsvolk inderdaad in het beloofde land voerde. Structureel is het Joh. ev. opgebouwd vanuit de visie op Jezus als de eschatologische Mozes-profeet die de mensen binnenleidt in het rijk Gods: Men mag wel besluiten dat, binnen een hoogsapientieel kader (derde credo-model), Joh. een theologie geeft: over Jezus de eschatologische Mozes-profeet, die zelf het volk metterdaad binnenleidt in het beloofde land: in de schoot van de Vader" (Joh. 1,18), het rijk Gods.

Alle evangeliën bewaren de herinnering aan, de eerste persoonsidentificatie, door Jezus' eigen leven zelf gesuggereerd: Jezus is de profeet van het naderende, in en door zijn optreden zich reeds manifesterende, eindrijk Gods. Onjuist lijkt het me daarom dat in vele exegetische overzichten van Jezus' hoogheidstitels de titel Jezus 'als profeet' vaak op de laatste plaats komt, meestal een geringe plaats krijgt toegemeten; en bovendien als niet afdoende wordt beschouwd.

⁶ Schillebeecks *Gerechtigheid en Liefde* 1979 pg. 304-305.

Een nieuwe, zuiver semantische studie van het woord "hoi ioudaioi" in de toenmalige literatuur door M. Lowe heeft niettemin m.i. klemmend aangetoond dat Joh. gewoon het toenmalige palestijnse gebruik volgt: "hoi ioudaioi" zijn dan de Judeeërs (niet: 'de joden' maar joden uit Judea als tegengesteld aan de Galileeërs. De diasporajoden daarentegen gebruikten "ioudaioi" in de algemene zin van: de joden. De vier evangeliën (behalve Lc. 7,3) kennen alle alleen het palestijnse gebruik; en, wat de regel bevestigt, kent de pericope over de samaritaanse

Misschien te vergelijken met hoe sommige mensen naar moslima's kijken en andersom. Een vrouw met een hoofddoekje om. Maar ook een vrouw – hoe zal ik het zeggen – met een uitermate eendimensionale geest.

Voor haar is water enkel en alleen een middel om haar fysieke dorst te lessen.

Jezus daarentegen wordt zich bij zijn verzoek om te drinken bewust van zijn roeping. Van hoe hij zich, indachtig de woorden van de tweede Jesaja, wil inzetten ten dienste van mensen: "O alle dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet."⁷ Als mensen zoals deze vrouw zouden weten wie Jezus is, dan zouden ze ook na gaan denken over andere behoeften en over een ander snort dorst.

Kenner van mensen als hij is, peilt Jezus bij deze vrouw een diep verlangen dat onvervuld is gebleven. Hij wil haar de helpende hand reiken en keert de rollen om. Als deze vrouw eens wist wie het is die haar om

vrouw (Joh. 4) het samaritaanse gebruik van 'joudaios', omdat de samaritanen zich ook als kinderen van Jakob beschouwden en dus tot Israël behoorden. Het zijn voor Joh. dus Judeeërs; die om hun ongelof Jezus lieten kruisigen en wel op grond van hun enge wetsopvatting, m.a.w. Joh. heeft het tegen het religieuze judaïsme, dat hij bovendien vertegenwoordigd ziet in de eigentijdse synagoge, waarmee de johanneïsche gemeente wordt geconfronteerd. Dit is het officiële synagogale jodendom (dit belangrijke aspect verwaarloost Lowe in zijn semantisch-juiste studie). Joh. denkt in twee vlakken. De Judeeërs van Jezus' tijd staan model voor wat de synagogale joden in Joh.'s tijd doen. We hoeven 'de Judeeërs' en 'de joden' uit de tijd van Joh. dus geenszins te zien als symbool van ongelof (dit kan wel een heractualisering van de tekst vragen, maar het is zeker niet de betekenis van de tekst zelf). Voor Joh. zijn 'de Judeeërs', in historische zin, uit Jezus' tijd symbool voor wat de joden vanuit de synagoge in Joh.'s tijd doen; type en antitype vloeien hierbij in het verhaal in elkaar.

De laatste tien jaren, zo werd reeds gezegd, neigen de Joh.-studies er algemeen toe het vierde evangelie te interpreteren als een dialoog tussen de johanneïsche gemeente en de synagoge". Deze opvatting lijkt me ten halve waar. Het drama dat Joh. verhaalt, speelt inderdaad op twee niveaus: dat van de christelijke traditie betreffende Jezus' leven en dat van het huidige conflict van de johanneïsche gemeente. De vraag is echter: wie zijn de conflicterende partijen? J. L. Martyn, met velen die hem hierin volgen, beweert: tussen de johanneïsche gemeente en de synagoge. In de onmiddellijke nabijheid van de johanneïsche gemeente moet een actieve, christenvijandige synagoge zijn geweest. Jezus' opponenten zijn, ineen, zowel de joodse leiders van Jerusalem in de eerste decennia van de eerste eeuw, als de joodse, synagogale protagonisten van de dagen van de evangelist. Beide perspectieven schuiven in elkaar. Zo verhalen ons Joh. 3,5.6.7.9 weer over de situatie van de johanneïsche gemeente dan over de historische Jezus. Vele joden verlieten de synagoge en werden christen. Ze worden — het anachronisme t.a.v. Jezus' tijd spreekt al boekdelen — "buiten de synagoge gezet" (aposunagogos, 9,22; 12,42; 16,2). Bovendien waren er joden die in het geheim christen waren: de Nicodemusfiguren uit het Joh.-ev. Nicodemus is in het Joh.-ev. duidelijk representatief voor christenen die hun joodse banden met de synagoge niet loslaten, evenals "de geheime leerlingen" (12,42-43; 9,16, 2,23-25). Joh. verhaalt in 3,1-12 een gesprek van Jezus met Nicodemus, maar dit gesprek is tegelijkertijd een discussie tussen de johanneïsche gemeente en de Nicodemusfiguren in de gemeente. Dit blijkt uit de anders onbegrijpelijke uitdrukking: Jezus spreekt hier plots, tegen alle johanneïsche gewoonte in, in de 'wij'-vorm: "Wij spreken over wat Wij weten, en wij getuigen van wat Wij gezien hebben" (3,11). Daarin ligt enerzijds: "Wat Ik van Hem heb gehoord, dat zeg Ik tot de wereld" (8,26;5, 30; 12,49), en anderzijds: "Wij — johanneïsche gemeente — wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd" (1,14c). Zo kan de gemeente zelf getuigen van wat Jezus bij de Vader heeft gezien en gehoord. De twee historische vlakken (Jezus — de gemeente) lopen in elkaar over.

⁷. Jesaja is zich bewust van dit verschil, wanneer hij als kritische noot aan zijn belofte toevoegt: "Ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk. Waarom weegt gij geld of voor wat geen brood is en uw vermogen voor wat niet verzadigen kan?" (Jesaja 55:1-2)

drinken vraagt, dan zou zij hem daarom verzoeken. En dan gaat het niet om gewoon water, maar om levend water.

‘Als u wist wat God wil geven, en wie het is die u om water vraagt, zou u hém erom vragen en dan zou hij u levend water geven.’

‘Maar heer, ‘zei de vrouw, ‘u hebt geen emmer, en de put is diep—waar wilt u dan levend water vandaan halen? U kunt toch niet meer dan Jakob, onze voorvader? Hij heeft ons die put gegeven en er zelf nog uit gedronken, en ook zijn zonen en zijn vee. ‘Iedereen die dit water drinkt zal weer dorst krijgen, ‘zei Jezus, ‘maar wie het water drinkt dat ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Het water dat ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft. ‘Geef mij dat water, heer, ‘zei de vrouw, ‘dan zal ik geen dorst meer hebben en hoef ik ook niet meer hierheen te komen om water te putten.’ Zo denkt de vrouw heel concreet aan een kraan, die je maar open hoeft te draaien. Geen wonder dus dat ze met een diepe zucht zegt: Tja, dat zou wat zijn, als ik niet meer elke dag deze toch naar de bron hoefde te maken, om water te halen.

Zoals wel vaker in het Johannes-evangelie praten ze volkomen langs elkaar heen, zoals in het hoofdstuk eerder ook Nicodemus Jezus totaal verkeerd begreep: Hoe kan iemand geboren worden als hij al oud is?’ vroeg Nicodemus. ‘Hij kan toch niet voor de tweede keer de moederschoot ingaan en weer geboren worden?’⁸

Tot echt begrip, tot een echte ontmoeting is het nog niet gekomen. De vrouw blijft aan de oppervlakte. En daarom gooit Jezus het over een andere boeg.

Dan breekt Jezus plotseling het gesprek af. Hij zegt: "Roep je man!"
Waarom deze vreemde wending? Waarom moet ze haar man roepen? Dat lijkt immers op het eerste gezicht niets te maken te hebben met dit gesprek over dorst en water.

Toch, als we ons blijven richten op wat hier werkelijk in het geding is, merken we dat de vraag van Jezus naar haar man, het gesprek over dorst, op een dieper niveau voortzet. "Stel dat er zo'n bron zou zijn," lijkt Jezus tegen de vrouw te zeggen, "Stel dat zo'n bron er zou zijn waar het water zomaar uit spuit. Laten we zelfs nog verder gaan: stel, dat alle lichamelijke dorst, al het uiterlijk gebrek, zich zonder moeite liet bevredi-

⁸ Joh. 3:8

gen, wat dan? Zou je er werkelijk mee tevreden zijn dat je je lichamenlijk in leven zou kunnen houden? Denk je werkelijk dat het genoeg is om te weten waarvan je leeft, zonder te weten waarvoor je leeft? Is er in jou niet een totaal andere vorm van dorst en levensverlangen en is vooral de dorst naar liefde in jou niet het allersterkst?"

'Ik heb geen man, 'zei de vrouw. 'U hebt gelijk als u zegt dat u geen man hebt, 'zei Jezus, 'u hebt vijf mannen gehad, en degene die u nu hebt is uw man niet. Wat u zegt is waar.'

Lieve mensen, het is belangrijk om te weten dat er in dit antwoord van Jezus geen spoor van verwijt of van afkeuring te bespeuren is. Geen morele verontwaardiging. Geen afkeuring, zoals dat nog steeds in sommige kringen en kerken voorkomt.⁹ En dan bedoel ik niet alleen de katholieke kerk, waar Limburgse pastoors de hostie weigeren aan gescheiden mensen.¹⁰ Afgelopen week hoorde ik iemand vragen of er nog zoiets als tucht in onze kerk bestaat. Hoezo? vroegen we. Dan zou iemand het wel uit z'n hoofd laten om met een nieuwe vriend in de kerk te komen. Maar de Jezus komt ons in het Johannes-evangelie niet met een opgeheven vingertje de les lezen. De Jezus in het Johannes-evangelie is niet de Jezus, die in het Mattheus-evangelie tegen zijn toehoorders zegt: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd.¹¹

⁹ Zoals mijn nicht in Canada moest ervaren, toen ze van haar man was gescheiden.

¹⁰ Kerkjurist Gian Akkermans in Trouw: Wie gescheiden is en een nieuwe relatie aangaat, mag officieel niet meer meedoen aan de heilige communie, waarbij de gelovige van de priester een hostie, die het lichaam van Christus symboliseert, krijgt." Houden alle priesters zich aan die regel?

"Dat hangt sterk af van de priester. Veel priesters zeggen: 'Als iemand om de communie vraagt, zal ik die niet weigeren'. De communie symboliseert ook: wij horen als gemeenschap van gelovigen bij elkaar. Als je daar niet aan mee mag doen, heb je minder rechten dan de andere gelovigen. Voor priesters is het geen gemakkelijke zaak om dat te bepalen." Pastoor besloot in de geest van de aartsengel te handelen

Column Beurskens: wie mag er tot de communie?

Deze week stond er in de krant, dat een priester de organist van zijn parochie na zijn scheiding te verstaan had gegeven, dat hij niet meer tot de communie kon gaan. Hij mocht echter wél nog orgel blijven spelen. Nu komen de actieve katholieke wel wekelijks zaken ter ore, die wijzen op de deerniswekkende staat van ons arme bisdom hier in Limburg. (...)

Monic Slingerland Trouw 26 februari 2010 Met het weigeren van de communie ging pastor Buyens misschien erg ver, maar waarschijnlijk is de botsing te wijten aan een cultuurclash.

De aartsengel Rafaël had nog zo gewaarschuwd. Tegen euthanasie, abortus en 'homofilie'.

Toen pastoor Buyens samen met de 24-jarige Prins Carnaval Gijs den Urste de carnavalsmis doornam, besloot hij, in de geest van de aartsengel te handelen. Prins Gijs Vermeulen woont samen met zijn vriend Michael. De pastoor vertelde de prins dat hij hem tijdens de mis de communie zou weigeren. De prins zag af van heisa.

Met het weigeren van de communie aan prins carnaval ging pastoor Buyens misschien verder dan de kerkelijke leer van hem vraagt. In de praktijk hanteren priesters de stelregel dat de hostie niet geweigerd wordt. Er geldt het voordeel van de twijfel. Altijd nog is er het eigen geweten en misschien is iemand wel vlak voor de gang naar de communie tot inkeer gekomen.

¹¹ Matth. 5: 27 Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: "Pleeg geen overspel." En ik zeg zelfs: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd. Als je rechteroog je op de ver-

Nee, de Jezus, die we in het Johannes-evangelie tegenkomen, schrijft in het zand schrijft en zegt tegen de opgefokte meute: wie zonder zonde is, werpe de eerste steen.¹² De Jezus, die we in het Johannes-evangelie tegenkomen, zegt: Hij noch zijn ouders hebben gezondigd, 'maar Gods werk moet door hem zichtbaar worden'¹³

De Jezus, die ons in het Johannes-evangelie aankijkt, is iemand, die het voor vrouwen opneemt. Die Maria in bescherming neemt, als een van de leerlingen haar verwijt kostbare olie te verspillen. Die, als Judas opmerkt, dat die olie wel voor driehonderd denarie verkocht had kunnen worden om het geld aan de armen te geven, zal zeggen: 'Laat haar, ze doet dit voor de dag van mijn begrafenis';¹⁴

De Jezus, die we in het Johannes-evangelie tegenkomen, zal de voeten van zijn leerlingen wassen en zeggen: Als ik, jullie Heer en jullie meester, je voeten gewassen heb, moet je ook elkaars voeten wassen.¹⁵

En ook hier komt het niet bij Jezus op om het leven van deze vrouw als zondig te bestempelen. In de mislukte relaties van deze vrouw, ziet hij alleen haar onvervulde verlangen naar liefde en hij wil haar enkel op de weg naar vervulling bijstaan.

"Vijf mannen', zegt Jezus, "heb je gehad en die je nu hebt is je man niet." Het luistert hier nauw en van groot belang is dat we hier geen toon van verwijt of afkeuring bespeuren. Jezus noemt enkel wat hij waarneemt. Namelijk dat iedere relatie die deze vrouw is aangegaan, mislukte en dat dit met haar huidige partner opnieuw dreigt te gebeuren. Op het aantal moeten we ons niet blind staren. Evenmin als wij heeft Jezus weet van de feitelijke gebeurtenissen in het leven van deze vrouw.

keerde weg brengt, ruk het dan uit en werp het weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam in de Gehenna geworpen wordt. 30 En als je rechterhand je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af en werp hem weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam naar de Gehenna gaat. Er werd gezegd: "Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbrief meegeven." En ik zeg jullie: ieder die zijn vrouw verstoot, drijft haar tot overspel – tenzij er sprake was van een ongeoorloofde verbintenis; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel.

¹² Joh, 8

¹³ Joh. 9

¹⁴ Zes dagen voor Pesach ging Jezus naar Betanië, naar Lazarus die hij uit de dood had opgewekt. Daar hield men ter ere van hem een maaltijd; Marta bediende, en Lazarus was een van de mensen die met hem aanlagen Maria nam een kruikje kostbare, zuivere nardusolie, zalfde de voeten van Jezus en droogde ze af met haar haar. De geur van de olie trok door het hele huis. Judas Iskariot, een van de leerlingen, degene die hem zou uitleveren, vroeg: 'Waarom is die olie niet voor driehonderd denarie verkocht om het geld aan de armen te geven?' Dat zei hij niet omdat hij zich om de armen bekommerde – hij was een dief: hij beheerde de kas en stal eruit. Maar Jezus zei: 'Laat haar, ze doet dit voor de dag van mijn begrafenis; 8 de armen zijn immers altijd bij jullie, maar ik niet.'

¹⁵ Joh. 13:14

Jezus noemt enkel wat hij waarneemt. namelijk dat iedere relatie die deze vrouw is aangegaan, mislukte en dat dit met haar huidige partner opnieuw dreigt te gebeuren. De mislukte relaties van deze vrouw zijn voor Jezus geen reden om haar toe te spreken; maar wel ziet hij daarin haar onvervulde verlangen naar liefde en hij wil haar allereerst daarvan bewust maken. 'Ik heb geen man, horen we haar zeggen en in deze bekentenis ligt met zoveel woorden besloten dat deze vrouw de liefde niet zal vinden zo lang ze van anderen het onmogelijke verlangt. Ze zal eeuwig op zoek blijven zo lang de anderen, haar partners, als vervanging moeten dienen voor iets absoluuts, voor God zelf.

En omgekeerd geldt: ze zal pas echt een mens vinden wanneer ze haar houvast bij God gevonden heeft. En als haar dat lukt, als ze zichzelf in God gevonden heeft, kan ze ook andere mensen in haar nabijheid toelaten zonder hen te overvragen. dan zal ook de innerlijke slijtageslag tot stilstand komen, die het gevolg is van de voortdurende teleurstellingen. Daarop zei de vrouw: 'Nu begrijp ik, heer, dat u een profeet bent! Pas op dit moment, als de vrouw merkt hoe het er in haar leven voorstaat, is ze in staat om de taal van het geloof te spreken. Ik zie dat u een profeet bent. Haar opmerking maakt duidelijk waar het om gaat als het geloof te sprake komt. Geloven begint daar, waar mensen ontdekken wie ze zelf zijn.

Dan komt ook de vraag naar de godsdienst aan de orde. dat wil zeggen: de buitenkant ervan. De uiterlijke vorm. want daar zit de vrouw nog steeds erg aan vast. Onze voorouders vereerden God op deze berg, en bij u zegt men dat in Jeruzalem de plek is waar God vereerd moet worden.' De vrouw spreekt over de plaats van aanbidding. En we zouden het kunnen aanvullen. Ik ben katholiek, ik ga naar de Bonifatiuskerk. Jij bent protestant en gaat hier naar de kerk. Ik ben christen, en ga naar de kerk, jij bent moslim en gaat naar de moskee.

'Geloof me, 'zei Jezus, 'er komt een tijd dat jullie noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zullen aanbidden. Maar er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, hem aanbidt in Geest en in waarheid.

Jezus maakt haar duidelijk dat het er om gaat om in geest en waarheid te aanbidden waarmee hij niets anders zegt dan: zoals je zelf bent, zoals jij jezelf hebt leren ontdekken en hebt leren zie hoe het er met je voorstaat,

zo moet je bidden. En als je zo bid, zal ook dat verlangen naar liefde tot rust komen en dan zal je naar mensen toe ook tot liefde in staat zijn.

En het gesprek eindigt, als de leerlingen terug komen. Dan staat er als een tekenend detail: de vrouw liet haar kruik staan, toen ze naar de stad ging. Dat wat voor haar eerst zo belangrijk was, is nu vanzelf op de achtergrond geraakt. Ze weet nu van de dorst diep in zichzelf en van het levend water, dat deze dorst kan stillen.

De kruik heeft ze niet meer nodig. Laat ze daarmee ons niet in een spiegel kijken? Amen.